

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

UDC80 (82)

ISSN 1857-7059

ГОДИШЕН ЗБОРНИК

2022

YEARBOOK

2022

ГОДИНА 13
БРОЈ 20

VOLUME 13
NO 20

GOCE DELCEV UNIVERSITY - STIP
FACULTY OF PHILOLOGY

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

ГОДИШЕН ЗБОРНИК
2022
YEARBOOK
2022

ГОДИНА 13
БР. 20

VOLUME XIII
NO 20

GOCE DELCEV UNIVERSITY – STIP
FACULTY OF PHILOLOGY

ГОДИШЕН ЗБОРНИК ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

За издавачот:

проф. д-р Луси Караниколова -Чочоровска

Издавачки совет

проф. д-р Дејан Мираковски
проф. д-р Лилјана Колева-Гудева
проф. д-р Луси Караниколова -Чочоровска
проф. д-р Светлана Јакимовска
проф. д-р Ева Горѓиевска

Редакциски одбор

проф. д-р Ралф Хајмрат – Универзитет од Малта, Малта
проф. д-р Неџати Демир – Универзитет од Гази, Турција
проф. д-р Ридван Цанин – Универзитет од Едрене, Турција
проф. д-р Стана Смиљковиќ – Универзитет од Ниш, Србија
проф. д-р Тан Ван Тон Та – Универзитет Париз Ест, Франција
проф. д-р Карин Руке Бритен – Универзитет Париз 7 - Дени Дидро, Франција
проф. д-р Роналд Шејфер – Универзитет од Пенсилванија, САД
проф. д-р Кристина Кона – Хеленски Американски Универзитет, Грција
проф. д-р Златко Крамариќ – Универзитет Јосип Јурај Штросмаер, Хрватска
проф. д-р Борјана Просев-Оливер – Универзитет во Загреб, Хрватска
проф. д-р Татјана Гуришиќ-Беканович – Универзитет на Црна Гора, Црна Гора
проф. д-р Рајка Глушица – Универзитет на Црна Гора, Црна Гора
проф. д-р Марија Тодорова – Баптистички Универзитет од Хонг Конг, Кина
проф. д-р Зоран Поповски – Институт за образование на Хонг Конг, Кина
проф. д-р Елена Андонова – Универзитет „Неофит Рилски“, Бугарија
м-р Диана Мистреану – Универзитет од Луксембург, Луксембург
проф. д-р Зузана Буракова – Универзитет „Павол Јозев Сафарик“, Словачка
проф. д-р Наташа Поповиќ – Универзитет во Нови Сад, Србија
проф. д-р Светлана Јакимовска, проф. д-р Луси Караниколова-Чочоровска,
проф. д-р Ева Горѓиевска, проф. д-р Махмут Челик, проф. д-р Јованка Денкова, проф. д-р Даринка
Маролова, доц. д-р Весна Коцева, доц. д-р Надица Негриевска, доц. д-р Марија Крстева,
доц. д-р Наталија Поп Зариева, проф. д-р Игор Станојоски, доц. д-р Лидија Камчева Панова

Главен уредник

проф. д-р Светлана Јакимовска

Одговорен уредник

проф. д-р Ева Горѓиевска

Јазично уредување

м-р. Лидјана Јовановска (македонски јазик)
доц. д-р Сашка Јовановска (англиски јазик)
доц. д-р Наталија Поп Зариева (англиски јазик)

Техничко уредување

Благој Михов

Редакција и администрација

Универзитет „Гоце Делчев“-Штип
Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ 10-А п. факс 201, 2000 Штип
Република Северна Македонија

YEARBOOK FACULTY OF PHILOLOGY

For the publisher:

Prof. Lusi Karanikolova-Cocorovska, PhD

Editorial board

Prof. Dejan Mirakovski, PhD
Prof. Liljana Koleva-Gudeva, PhD
Prof. Lusi Karanikolova-Cocorovska, PhD
Prof. Svetlana Jakimovska, PhD
Prof. Eva Gjorgjievska, PhD

Editorial staff

Prof. Ralf Heimrath, PhD - University of Malta, Malta
Prof. Necati Demir, PhD - University of Gazi, Turkey
Prof. Ridvan Canım, PhD - University of Edrene, Turkey
Prof. Stana Smiljkovic, PhD - University of Nis, Serbia
Prof. Thanh-Vân Ton-That, PhD - University Paris Est, France
Prof. Karine Rouquet-Brutin PhD - University Paris 7 – Denis Diderot, France
Prof. Ronald Shafer PhD - University of Pennsylvania, USA
Prof. Christina Kona, PhD - Hellenic American University, Greece
Prof. Zlatko Kramaric, PhD - University Josip Juraj Strosmaer, Croatia
Prof. Borjana Prosev – Oliver, PhD - University of Zagreb, Croatia
Prof. Tatjana Gurisik- Bekanovic, PhD - University of Montenegro, Montenegro
Prof. Rajka Glusica, PhD - University of Montenegro, Montenegro
Prof. Marija Todorova, PhD - Baptist University of Hong Kong, China
Prof. Zoran Popovski, PhD - Institute of education, Hong Kong, China
Prof. Elena Andonova, PhD - University Neofilt Rilski, Bulgaria
Diana Mistreanu, MA - University of Luxemburg, Luxemburg
Prof. Zuzana Barakova, PhD - University Pavol Joseph Safarik, Slovakia
Prof. Natasa Popovik, PhD - University of Novi Sad, Serbia
Prof. Svetlana Jakimovska, PhD, Prof. Lusi Karanikolova-Cocorovska, PhD,
Prof. Eva Gjorgjievska, PhD, Prof. Mahmut Celik, PhD, Prof. Jovanka Denkova, PhD,
Prof. Darinka Marolova, PhD, Prof. Vesna Koceva, PhD, Prof. Nadica Negrievska, PhD,
Prof. Marija Krsteva, PhD, Prof. Natalija Pop Zarieva, PhD, Prof. Igor Stanojoski, PhD,
Prof. Lidija Kamceva Panova, PhD,

Editor in chief

Prof. Svetlana Jakimovska, PhD

Managing editor

Prof. Eva Gjorgjievska, PhD

Language editors

Liljana Jovanovska, MA (Macedonian language)
Prof. Saska Jovanovska, PhD, (English language)
Prof. Natalija Pop Zarieva, PhD, (English language)

Technical editor

Blagoj Mihov

Address of editorial office

Goce Delchev University
Faculty of Philology
Krste Misirkov b.b., PO box 201
2000 Stip, Republic of North Macedonia

СОДРЖИНА CONTENTS

Книжевност

Natalija Pop Zarieva, Krste Iliev, Kristina Kostova
FROM THE ROMANTICS TO STOKER: CULTURE,
APPEAL AND LONGEVITY OF THE MYTH..... 9

Марина Иванова
ПРИКАЗ НА ВРСКАТА МЕЃУ РЕАЛНОСТА И ФИКЦИЈАТА ВО
„СТАРЕЦОТ И МОРЕТО“ ОД ЕРНЕСТ ХЕМИНГВЕЈ
Marina Ivanova
DEPICTION OF THE CONNECTION BETWEEN REALITY AND
FICTION IN “THE OLD MAN AND THE SEA” BY ERNEST HEMINGWAY..... 17

Лилјана Јовановска
СИМБОЛИКАТА НА ЗНАЧЕЊЕТО НА ПТИЦИТЕ ВО
ДЕЛАТА НА ВИДОЕ ПОДГОРЕЦ
Liljana Jovanovska
SYMBOLISM OF THE MEANING OF BIRDS IN THE WORKS
OF VIDOE PODGOREC..... 27

Kristina Kostova, Krste Iliev, Dragan Donev
ANALYZING IMAGE SCHEMAS IN EXCERPTS OF SOME
SHAKESPEAREAN PLAYS

Krste Iliev, Natalija Pop Zarieva, Dragan Donev
ONE RECURRENT THEME: REVENGE IN SHAKESPEARE’S TRAGEDIES,
HISTORIES AND COMEDIES 39

Преведување и толкување

Марија Леонтиќ
ПРВИТЕ ПРЕВЕДУВАЧИ НА ОСМАНСКО-ТУРСКИ
ДОКУМЕНТИ И ПРВИТЕ ИСТРАЖУВАЧИ НА ОСМАНЛИСКИОТ
ПЕРИОД ВО МАКЕДОНИЈА
Marija Leontik
THE FIRST TRANSLATORS OF OTTOMAN-TURKISH
DOCUMENTS AND THE FIRST RESEARCHERS OF OTTOMAN
PERIOD IN MACEDONIA 45

Даринка Маролова
СИНТАКСИЧКАТА ПОВЕЌЕЗНАЧНОСТ ВО ТОЛКУВАЧКИОТ ПРОЦЕС
Darinka Marolova
SYNTACTIC AMBIGUITY IN INTERPRETING PROCESS..... 57

Методика

Sanja Gasov
THE ROLE OF THE PEDAGOGUE IN 12 EUROPEAN COUNTRIES 85

Мирјана Пачовска
КОМУНИКАТИВНИТЕ ФРАЗЕОЛОГИЗМИ ВО УЧЕБНИЦИТЕ
ПО ГЕРМАНСКИ ЈАЗИК
Mirjana Pachovska
COMMUNICATIVE PHRASEOLOGICAL UNITS IN THE
TEXTBOOKS OF GERMAN LANGUAGE 93

Јазик

Даринка Маролова, Марина Христовска
СЛОЖЕНИТЕ ИМЕНКИ ВО СОВРЕМЕНИТЕ
СТРУЧНИ ЈАЗИЦИ (ГЕРМАНСКИ, МАКЕДОНСКИ)
Darinka Marolova, Marina Hristovska
COMPOUND NOUNS IN MODERN SPECIALIZED LANGUAGES
(GERMAN, MACEDONIAN) 107

Сељвије Селмани
СУФИКСНОТО ИЗВЕДУВАЊЕ ВО ПРОЗАТА НА ФАИК КОНИЦА
Seljvije Selmani
THE SUFFIX DERIVATION IN FAIK KONICA'S PROSE 113

КОМУНИКАТИВНИТЕ ФРАЗЕОЛОГИЗМИ ВО УЧЕБНИЦИТЕ ПО ГЕРМАНСКИ ЈАЗИК

Мирјана Пачовска¹

¹ ОУ „Д-р Т. Пановски“ - Битола
mirjana_pacovska@yahoo.de

Апстракт: Да се најдат вистинските зборови кога сакаме да поздравиме некого, да честитаме некому роденден или да започнеме разговор е вистинска уметност на зборот. Најчесто во мајчиниот јазик овие зборови ни излетуваат од устата без многу размислување и од рана возраст сме ги усвоиле без проблем, меѓутоа, со изучувањето на друг јазик, овие изрази, уште наречени и комуникативни фразеологизми (понатаму: КФ), или ги преведуваме буквално или ги учиме напамет или не го разбираме нивното значење, па ги изоставаме и факт е дека тие претставуваат проблем и воздржано се користат, а без нив изучувачот на странски јазик не може да биде полноправен член на јазичната заедница каде што се користи тој јазик.

Главна цел на овој труд е да се истражи колку и кои КФ се среќаваат во учебниците по германски како странски јазик во нашата земја. За потребите на ова истражување ќе се ексцерпираат сите примери од првите лекции во учебниците од основното и од средното гимназиско образование по предметот германски јазик како втор странски јазик.

Клучни зборови: *комуникативни фразеологизми; фразеологија; учебници по германски јазик; рутински формули; комуникативна функција; германски како втор странски јазик*

COMMUNICATIVE PHRASEOLOGICAL UNITS IN THE TEXTBOOKS OF GERMAN LANGUAGE

Mirjana Pachovska¹

¹ OU „Dr. T. Panovski“ - Bitola
mirjana_pacovska@yahoo.de

Abstract: Finding the appropriate words when a person wants to greet someone, wish someone a birthday or initiate a conversation is a real art of words. Most of the time in terms of the mother tongue these words are freely produced without much of an effort as well, and are acquired from an early age effortlessly, however, when learning a foreign language these expressions which are also called communicative phraseological units (hereinafter: CFU), are either translated literally or learned by heart or we even might not understand their meaning, therefore at times are left out. Thus, it is indeed a fact that they represent a problem and are used sparingly, and without them the learner of a foreign language cannot be a full-fledged member of a language community where that particular language is used. The aim of this paper is to explore the number and the type of the CFUs used in German as a foreign language textbooks in our country. For the purposes of this research, all the examples from the first lessons in the textbooks of primary and secondary education of the subject of German as a second foreign language will be extracted.

Key words: *Communicative phraseological units, phraseology, German language textbooks, routine formulas, communicative functions, German as a second foreign language*

Местото на КФ во фразеологијата

КФ претставуваат изрази или готови фрази (формули) со огромна фреквентност и во пишаниот и во усниот јазик кои имаат прагматичка функција, односно со нив се реализираат различни јазични дејства. Овие изрази не биле секогаш актуелни за истражување. Може да се заклучи дека интересот започнува да расте во последните триесетина години. Тоа е така, од една страна, заради развојот на фразеологијата како сериозна научна дисциплина, а од друга страна, веројатно, заради актуелноста на прагматиката во последните години во скоро секоја сфера, па така и во фразеолошките истражувања.

Во фразеолошката литература често се среќаваат три фази во истражувањата за КФ.

Во првата фаза, првите потемелни истражувања во врска со КФ ги прават Бургер и Јакше (Burger & Jaksche) и тие за првпат во *Idiomatik des Deutschen* (1973) го спомнуваат овој вид на фразеологизми (сп. Lüger 2007: 449; Gülich 1997: 131–133).

Основа за втората фаза се делата на Кулмас (Coulmas 1981: *Routine im Gespräch*), и Бургер/Бухофер/Зиалм (Burger/Buhofer/Sialm 1982: *Handbuch*

der Phraseologie)¹ во кои опсежно и детално е обработен концептот на фразеологијата и таа се истражува и од критичка перспектива, а истовремено се проширува нејзиното влијание врз текстлингвистиката, прагматиката и психоллингвистиката. Меѓутоа, Кулмас (Coulmas) има особено голема заслугата и тој систематски ги изделува и обемно ги опишува овие фразеологизми (сп. Gülich 1997: 144; Caban 2009: 15). Кулмас придонесува за поинакво анализирање на овој вид фразеологизми, и тоа од прагматички аспект и отвора пат кон една нивна „комуникативна анализа“ (сп. Lüger 2007: 450). Меѓутоа, Кулмас не дава примери за секоја од класите што ги изделува и најчесто затоа е и критикуван.

Во овој период, и Штајн (Stein 1995) обемно ги објаснува КФ во усната употреба (Caban 2009: 15).

Во третата фаза, се настанати неколку публикации кои прават понатамошно диференцирање и подредување на подрачјето и предметот на работа кај овие фразеологизми. Во оваа фаза, голема е заслугата на Глезер (Gläser: *Phraseologie der englischen Sprache* (1986)). Глезер се занимава интензивно со функцијата на комуникативните фразеологизми.

Доста обемна класификација на овие изрази во својата докторска дисертација дава Мајор (Maуor 2006).

Може да се заклучи дека нема една единствена класификација на КФ, туку станува јасно дека поради полифункционалноста на КФ се прави недоследна класификација на овие единици, односно еден ист израз може истовремено да се подведува под повеќе категории.

И покрај овие три фази, неминовно треба да се споменат уште неколку значајни имиња во германската фразеологија кои дале свој придонес за класификацијата и обработката на КФ. Тие се: Палм (Palm 1995) со *Phraseologie – Eine Einführung*, Бургер (Burger) во 2010 г. со *Phraseologie. Eine Einführung am Beispiel des Deutschen* и Флајшер (Fleischer 1982) со *Phraseologie der deutschen Gegenwartssprache* во која дава опфатна анализа на фразеологијата како сериозна млада научна дисциплина.

Во поново време, фразеологијата ги изделува фразеологизмите како: *фразеологизми на периферијата и фразеологизми во центарот на фразеологијата*. КФ според оваа поделба спаѓаат во фразеологизми на периферијата.

Дефиниција и карактеристики на КФ

Бургер (Burger 2003: 36) ги дефинира овие изрази како фразеологизми кои имаат „*одредени задачи во воспоставувањето, дефинирањето, извршувањето и завршувањето на комуникативните дејства*“² (превод М. П.).

Од друга страна, Мајор (Maуor 2006: 103), кој во својата докторска дисертација прави опсежна анализа на КФ, ја дава дефиницијата дека КФ се „*такви изрази кои може да се користат во определена комуникациска*

1) Во оваа книга Бургер го употребува терминот *pragmatische Phraseologismen*.

2) Burger (2003: 36): „bestimmte Aufgaben bei der Herstellung, Definition, dem Vollzug und der Beendigung kommunikativer Handlungen“.

ситуација и кои може да бидат интеркултурно многу различни³“ (превод М. П.).

И покрај различните дефиниции, лингвистите меѓусебно се сложуваат дека особено важен критериум кај овие изрази е нивното поврзување со определен тип на ситуација⁴, односно она со што ќе се разликуваат КФ од останатите фразеологизми е нивната функција. Со нив се *заблагодаруваме, поздравуваме, збогуваме, искажуваме цели, согласување, одбивање, утеха, лутина, радост и бес*. Понекогаш нивното значење игра мала улога во самата комуникација, а поважна е нивната функција. Типичен пример за ова е прашањето *Wie geht es?* (Како си?) кое ни служи за да започнеме разговор, а не секогаш имаме голем интерес да дознаеме навистина како е соговорникот (сп. Lüger 2007: 444, през. од Hörrnerová 2013: 22).

И Кулмас (Coulmas 1981: 107) потенцира дека во структурата на КФ се забележува релативна стабилност, односно дека КФ имаат способност да отвораат слободни места околу себе кои може да се пополнуваат со неколку збора или со цели реченици. Затоа, ним им се припишува прагматична стабилност. По правило, КФ може да преземат различен спектар од функции, но најчесто се идентификува една главна носечка функција.

Класификација на КФ

Според основната класификација на Бургер (Burger 2003 и 2010), КФ, покрај референцијалните и структурните фразеологизми, се izdelуваат како посебен и релевантен подвид. Тие претставуваат застарени јазични контактни формули за усна и за писмена комуникација во определен ситуациски контекст.

Свои класификации на КФ нудат и: Пилц (Pilz 1978), Кулмас (Coulmas 1981), Штајн (Stein 1995), Мајор (Mayor 2006), Лигер (Lüger 2007), Доналис (Donalies 2009) и многу други.

Кулмас (Coulmas 1981), во својата класификација на КФ, тргнува од нивната функција. (И Штајн (Stein 1995, през. од Clees 2017: 46–48) како главен критериум ја зема функцијата на КФ и дава слична класификација со Кулмас).

Оваа класификација е многу комплексна и можно е некои КФ да се подведат во повеќе различни групи, но, сепак, одлучувачки ќе биде контекстот во кој се употребени. Кај Кулмас има 5 главни групи на КФ: *Gesprächssteuerungsformeln* (формули за управување на разговорот), *Höflichkeitsformeln* (формули за учтивост), *Metakommunikative Formeln* (метакомуникативни формули), *Psychoostensive Formeln* (психоостензивни формули) и *Verzögerungsformeln* (формули за одложување на разговорот).

3) Mayor (2006: 103) „solche Ausdrücke, die in einer bestimmten kommunikativen Situation benutzt werden und die auch interkulturell sehr unterschiedlich sein können“.

4) Ниту Штајн (Stein 2004) ниту, пак, Бургер (Burger 2003) не мислат дека КФ мора да се поврзат со одредена ситуација. Бургер (2003: 53) разликува:

КФ кои се функционално врзани за одреден тип на ситуација.

КФ кои имаат комуникативни функции независно од ситуацијата.

И Гилич (Gulich 1997: 145) потенцира дека постои заедничко тврдење дека тие се поврзани со стандардни комуникациски ситуации.

Најсеопфатна поделба дава Глезер (Gläser 1990: 132–150) и izdelува 15 групи, односно би рекле 17 бидејќи во иста група ги опфаќа формулите за поздравување и збогување и формулите за охрабрување и смирување. Нејзината класификација изгледа вака: 1. *Begrüßungs- und Abschiedsformeln* (формули за поздравување и збогување), 2. *Glückwunschformeln* (формули за честитање), 3. *Erkundigungsformeln* (формули за информирање), 4. *Entschuldigungsformeln* (формули за извинување), 5. *Bedauernsformeln* (формули за жалење), 6. *Ermutigungs- und Beschwichtigungsformeln* (формули за охрабрување и смирување), 7. *Erwiderungsformeln* (формули за одговор), 8. *Zustimmungsformeln* (формули за одобрување), 9. *Ablehnungsformeln* (формули за отфрлање), 10. *Einschränkungsformeln* (формули за ограничување), 11. *Warnformeln* (формули за опоменување), 12. *Aufforderungsformeln* (формули за повикување), 13. *Erstaunensformeln* (формули за зачуденост), 14. *Beteuerungsformeln* (формули за афирмација), 15. *Rhetorische Formeln* (реторички формули)

Флајшер (Fleischer 1997: 130) зборува за 4 групи: *Kontaktformeln*, *Schelt- und Fluchformeln*, *Kommentarformeln* и *Stimulierungsformeln* (формули за воспоставување контакт, формули за прекорување и за колнење, формули за коментирање и формули за стимулирање на разговорот).

Пилц (Pilz 1978, през. од Mahdi 2010: 66) izdelува 6 групи на КФ: *Höflichkeitsformeln* (уште наречени и *Kontaktformeln*) *Entgegnungsformeln* (наречени и *Erwiderungsformeln*), *Beschwichtigungs- und Ermahnungsformeln*, *Erstaunensformeln*, *Schelt- und Fluchformeln* и *Kommentarformeln* (формули за учтивост или за воспоставување контакт, формули за возвраќање или за реплицирање, формули за одговор, охрабрување и смирување, формули за зачуденост, формули за прекорување и за колнење и формули за коментирање).

Ние за оваа анализа како основа ќе искористиме девет групи од класификацијата што ја користи Глезер (1980) и ќе воведеме десетта група, а тоа е групата *формули за воведување*.

Анализа на КФ во учебниците по германски јазик во Република Северна Македонија

Пред да се прејде на анализата, ќе дадеме детален преглед на сите учебници што се користат во основното и во средното гимназиско образование, а потоа за целите на ова истражување се ексцерпирани вкупно 121 КФ и тоа само од првите теми во секој учебник што се користи по предметот германски јазик како втор странски јазик во Република Северна Македонија.

Учебник	Одделение	Издавачка куќа	Автори	Ниво според Заедничката европска референтна рамка за јазиците
Planet	VI одд. основно образование VII одд. основно образование	Hueber Verlag	Gabriele Kopp Siegfried Büttner	A1
Logisch	VIII одд. основно образование IX одд. основно образование	Langenscheidt	Stefanie Dengler Sarah Fleer Paul Rusch Cordula Schurig	A2
Prima Band 4	I година гимназиско образование	Cornelsen	Friederike Jin Magdalena Michalak Lutz Rohrmann	A2
Prima Band 5	II година гимназиско образование	Cornelsen	Friederike Jin Magdalena Michalak Lutz Rohrmann	B1
Beste Freunde	III година гимназиско образование	Hueber Verlag	Manuela Georgiakaki Elisabeth Graf-Riemann Anja Schümann Christine Seuthe	B1.1
Beste Freunde	IV година гимназиско образование	Hueber Verlag	Manuela Georgiakaki Elisabeth Graf-Riemann Anja Schümann Christine Seuthe	B1.2

Учениците во нашата земја имаат можност да го изучуваат германскиот јазик како задолжителен изборен предмет од VI одд. основно образование, а застапеноста на КФ (воопшто и на секаков вид на фразеологизми) е различна, односно зависи од учебник до учебник.

Целта на овој труд е да се обработат КФ во првите лекции во учебниците по германски јазик како втор странски јазик во Република Северна Македонија, а со тоа да се даде подлога и за понатамошните истражувања што ќе следуваат во иднина. Главниот фокус во овој труд е врз материјалот од каде што изучувачите го добиваат знаењето за германски како втор странски јазик, а тоа се всушност погоре наведените учебници.

Како основа за примерите што ќе бидат ексцерпирани ќе ни послужат две дефиниции за КФ. Првата на Бургер (Burger 2003: 36) кој ги дефинира овие изрази како фразеологизми кои имаат: „...*одредени задачи при воспоставувањето, дефинирањето, извршувањето и завршувањето на комуникациски дејства*“⁵

5)Burger (2003: 36): „bestimmte Aufgaben bei der Herstellung, Definition, dem Vollzug und der Beendigung kommunikativer Handlungen“.

(превод М. П.) и втората која се среќава кај Штајн (Stein 1995), а подоцна е преземена и од Хиверинен (Huvärinen 2011): „...*Комуникативните рутински формули се комбинации на зборови во пишаниот и говорниот јазик кои се независни од ситуацијата, кои се запаметени во менталниот лексикон како готови единици и кои исполнуваат одредени комуникациски задачи и рутини*“⁶ (превод М. П.).

Екскерпираните примери, вкупно 121, што се среќаваат во првите лекции во сите гореспоменати учебници, ги класификуваме во 10 групи, и тоа: 1. Формули за поздравување 2. Формули за збогување 3. Формули за честитање 4. Формули за воведување 5. Формули за одбивање 6. Формули за сложување 7. Формули за извинување 8. Формули за заблагодарување 9. Формули за информирање 10. Формули за опоменување.

При анализата, беа ескерпирани примерите кои беа застапени во првите лекции во учебниците кои веќе ги наведовме. Напоменуваме дека ако КФ е искористен повеќепати, тој само еднаш се брои, односно, ако се среќава во модификувани варијанти, тогаш се земени за анализа сите такви примери. Во секоја група што ја изделуваме, ќе дадеме по неколку различни примери:

Формули за поздравување (*Hallo. Guten Morgen. Guten Tag. Guten Abend.*)

Формули за збогување (*Viele Grüße. Tschüs. Hoffentlich bis bald!*)

Формули за честитање (*Hema*)

Формули за воведување (*Das ist ...besonders wichtig. Sag einfach Bescheid.*)

Формули за одбивање (*Auf keinen Fall. Das stimmt überhaupt nicht.*)

Формули за сложување (*Eins weiß ich genau. Das finde ich in Ordnung.*)

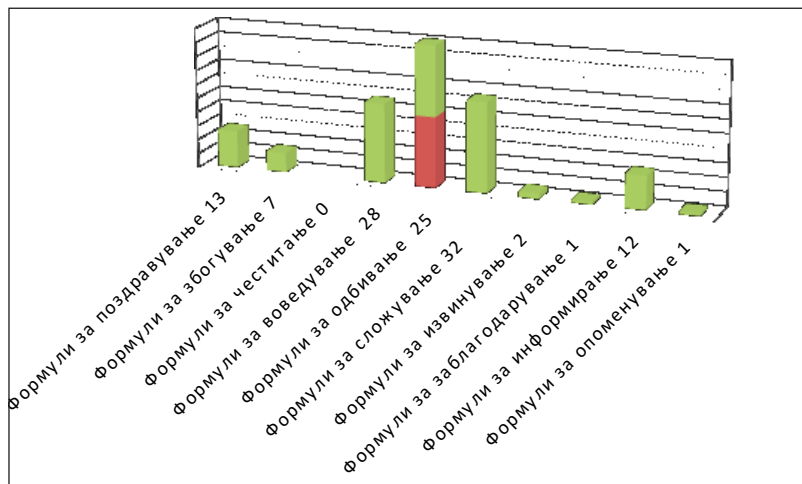
Формули за извинување (*Entschuldige.../Entschuldigung! Tut mir leid.*)

Формули за заблагодарување (*Vielen Dank.*)

Формули за информирање (*Wie bitte? Hat alles geklappt?*)

Формули за опоменување (*Vergiss (also bitte) nicht!*)

Приказот на резултатите со бројки:

6) Huvärinen (2011: 150): „Kommunikative Routineformeln sind situationsungebundene Wortverbindungen der geschriebenen und gesprochenen Sprache, die im mentalen Lexikon als Einheiten gespeichert sind und bestimmte kommunikative Aufgaben und Routinen erfüllen“.

При анализата, дојдовме до следниве резултати:

– Кај некои КФ беше навистина тешко да се одлучиме дали припаѓаат само кон една група. Најголема дилема е дали истиот КФ припаѓа кон групата *формули за информирање* или кон групата *формули за воведување*.

– Забележавме дека некои од КФ се повторуваат, т. е. се појавуваат во модификувана форма, а значењето најчесто им е синонимно. На пр., *Hauptsache, es macht Spaß* се среќава како варијанта *...hat echt Spaß gemacht* или само во својата елиптична форма *...macht Spaß*. Варијантата *hat echt Spaß gemacht* е поекспресивен КФ, но и поразговорен од *... hat Spaß gemacht*. Која варијанта ќе ја избери изучувачот зависи од говорната ситуација или од контекстот.

– Може да се заклучи дека најчесто се појавуваат *формулите за сложување* (на пр.: *ja, klar, genau*). *Формулите за одбивање и воведување* скоро се изедначени според бројот. На пр., *auf jeden Fall* е искористен многу често во учебниците за средно образование.

– Очекувавме да се појават во најголем број *формулите за поздравување и збогување*. Ни изгледаше логично тие да се чести формули затоа што се изучуваат и во основното и во напредното ниво на јазикот. Тоа е и така бидејќи тие се повторуваат многупати во ист учебник, односно се застапени во сите учебници, но станува збор за истите примери. Целта не беше да се укаже на нивното квантитативно појавување, па затоа не се броеше колкупати тој КФ е застапен. Ако се избројат овие формули, најголемиот број би ѝ припаднале на оваа група.

Се заклучува дека наместо германскиот поздрав *hallo*, многупати се користат англиски поздрави, особено во учебниците од средно образование (на пр.: *hy, hi* (се појавува најчесто), *hey*). Тоа, веројатно, се должи на постојаното влијание на англискиот врз германскиот, како и на неговата секојдневна присутност во јазикот на младите, во медиумите и во технологијата, не само во нашата земја туку и во Германија, од каде што воедно потекнуваат учебниците и примерите што ги ексцерпиравме.

– Следни по број на застапеност се *изразите за информирање* (на пр.: *Hi, wie gehts?; Was machst du so?*), кои се многу разновидни и корисни за комуникација.

– Најмалку примери (по еден пример во двете групи) се забележани во *групата за заблагодарување (Vielen Dank) и опоменување (Vergiss (also bitte) nicht!)*. Сметаме дека тоа е така затоа што посложените форми за заблагодарување најчесто се изучуваат на повисоко ниво.

– Воопшто не се појавуваат примери во *групата за честитање*. Во овој случај, тие сигурно се застапени во натамошните лекции, кои, пак, ќе бидат предмет на интерес во идните истражувања.

Заклучок

Со текот на модерното време, во целиот свет се појави потреба од соочување со предизвикот да се најде вистинскиот пат за подобра комуникација меѓу сите луѓе. Огромна заслуга во овој процес имаат и КФ, изрази кои во последно време се етаблираат како важен дел од фразеолошките истражувања, особено во текстлингвистиката, контрастивната анализа и преведувањето, но и при усвојувањето на мајчиниот и на странскиот јазик, а од друга страна овие видови на фразеологизми до сега не биле предмет на подетални обработки во македонско германските фразеолошки истражувања.

Тие се неминовен дел од секојдневната усна комуникација, па во секојдневните разговори ги користиме како конвенционални готови јазични средства што ни овозможуваат пријатна и непрекината комуникација. А ние во овој труд се обидовме да истражиме во колкава мера КФ се застапени во посочените учебници, дедуцирајќи ја оттаму нивната улога и нивната релеватност за усвојувањето на германскиот како автентичен странски јазик.

Може да се заклучи дека во учебниците во основното и средното образование повеќепати се повторуваат исти КФ (на пр.: *auf jeden Fall; hallo; ich weiß nicht; na ja*), на истата страница или во истата тема или истиот учебник, најчесто преку дијалогски форми. Бидејќи нам за анализата не ни беше пресудна бројката на нивното повторување, туку разновидноста на КФ кои се среќаваат во учебниците, најголем број КФ во ова истражување им припаѓаат на *формулите за воведување* (на пр.: *Das ist ...besonders wichtig*) и *одбивање* (на пр.: *Ich weiß gar nicht*).

Сите останати аспекти во врска со овие изрази, како што се: нивното значење, факторите кои влијаат на нивното значење, нивната функција, значајната улога што ја имаат овие изрази, односно на нивното значење за разоткривање на контекстот и, секако, на неопходноста од нивно семантичко познавање и сл. останува да бидат обработени во следни истражувања.

Користена литература:

- А. Латиница
 Afonkin, J. N. (1983). *Konversationsformeln*. Moskau: Prosveščenie.
 Burger, H., Annelies B., Ambros S. (1982). *Handbuch der Phraseologie*.
 Berlin/New York: Walter de Gruyter.
 Burger, H. (2003). *Phraseologie: eine Einführung am Beispiel des Deutschen*.
 2 überarbeitete
 Auflage. Berlin: Erich Schmidt Verlag.
 Caban, A. (2009). *Erwerb fester Wendungen im L2-Unterricht anhand von
 Fotoromanen*.
 Münster: Philosophische Fakultät der Westfälischen Wilhelms-Universität.
 Doktorarbeit.
 Clees, R. (2012). „Aspekte der historischen luxemburgischen Phraseologie-
 Diskrepanzen zwischen Gebräuchlichkeit und Historizität von Phraseologismen“. In:
Natalia Filatkina,
*Ane Kleine-Engel et al. (Hgg.): Aspekte der historischen Phraseologie und
 Phraseographie*. 181-191. Heidelberg: Universitätsverlag Winter.
 Clees, R. (2017). *Formelhafte Sprache in der Chambre des Députés*. Trier:
 Sprach-Literatur- und Medienwissenschaften. Dissertation.
 Coulmas, F. (1981). *Routine im Gespräch. Zur pragmatischen Fundierung der
 Idiomatik*. Wiesbaden: Athenaion.
 Czinglar, C. (2012). „Der Einfluss des Alters auf den L2-Erwerb der Verbstellung:
 Eine
 Fallstudie zum Deutschen als Zweitsprache bei Lernerinnen mit L1 Russisch“.
 Wien:
 Universität Wien. Allgemeine/Angewandte Sprachwissenschaft. Dissertation.
 Dietrich, R. (2002). *Psycholinguistik*. Stuttgart; Weimar: Metzler.
 Donalies, E. (2009). *Basiswissen Deutsche Phraseologie*. Tübingen: A. Francke.
 Eismann, W. (1999). „Phraseologie“. In: *Jachnow, Helmut (Hrsg.): Handbuch
 der sprachwissenschaftlichen Russistik und ihrer Grenzdisziplinen*. 321-366.
 Wiesbaden: Harrassowitz.
 Fleischer, W. (1982). *Phraseologie der deutschen Gegenwartssprache*. Leipzig:
 Druckhaus Aufwärts.
 Földes, C. (1996). *Deutsche Phraseologie kontrastiv Intra-und interlinguale
 Zustände*.
 Heidelberg: Julius Groos.
 Fleischer, W. (1982). *Phraseologie der deutschen Gegenwartssprache*. Leipzig:
 VEB
 Bibliographisches Institut.
 Gläser, R. (1986). *Phraseologie der englischen Sprache*. Berlin/New York:
 Walter de Gruyter.
 Gläser, R. (1990). *Phraseologie der englischen Sprache*. Leipzig: Verlag
 Enzyklopädie.
 Hyvärinen, I., Liimatainen, A. (2011). *Beiträge zur pragmatischen Phraseologie*.
 Frankfurt am Main: Peter Lang.

Lüger, H.H. (2007). „Pragmatische Phraseme: Routineformeln“. In: *Burger, Harald/Dobrovolskij, Dmitrij/Kühn, Peter/Norrick, Neal R. (Hrsg.): Phraseologie. Ein internationales Handbuch zeitgenössischer Forschung*. Berlin – New York: de Gruyter.

Mahdi, H. A. (2010). *Die Routineformeln im Deutschen und im Irakisch-Arabischen*.

Marburg: Philipps-Universität. Germanistik und Kunstwissenschaften. Dissertation.

Mayor, S. I. (2006). *Routineformeln im Spanischen und im Deutschen: eine pragmalinguistische kontrastive Analyse*. Praesens Verlag. Dissertation.

Ránics, L. (2019). *Neue phraseodidaktische Ansätze im DaF/DaZ-Unterricht: ein deutsch-ungarischer empirischer Vergleich*. Hannover: Gottfried Wilhelm Leibniz. Dissertation.

Scherer, T. (1982). *Phraseologie im Schulalter. Untersuchung zur Phraseologie deutschschweizerischer Schüler und ihrer Sprachbücher*. Bern: Lang.

Б. Кирилица

Велјановска, К. (2006). *Фразеолошките изрази во македонскиот јазик со осврт на соматската фразеологија*. Куманово: Македонска ризница.

Велковска, С. (2002). *Белешки за македонската фразеологија*. Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“.

Велковска, С. (2008). *Македонска фразеологија со мал фразеолошки речник*.

Скопје: Национална и универзитетска библиотека „Св.Климент Охридски“.

Симоска, С. (2016). „Библијата како непресушен извор на фразеологизми: германско-македонски паралели“ *Зборник на трудови од меѓународната научна конференција*. 73-83. Скопје: Филолошки факултет „Блаже Конески“.

В. Е-книги и линкови

Höppnerová, Věra: *Konventionalisierte Routineformeln*.

<https://d-nb.info/1105034739/34> . Преземено на 22 октомври 2021 г.

Hувäriinen, Irma: *Kommunikative Routineformeln im finnischen DaF-Unterricht*.

In:

Informationen Deutsch als Fremdsprache, 30. 2003.

<https://www.degruyter.com/document/doi/10.1515/infodaf-2003-0405/html>

Датум на пристап: Преземено на 22 октомври 2021 г.

Hartmut, Lenk E. H: *Kommunikative Routineformeln in Zeitungskommentaren*.

<https://www.researchgate.net/profile/Hartmut-Lenk/publication/343135442>

[Kommunikative Routineformeln in Zeitungskommentaren/links/5f183f9e45851515ef3e5909/Kommunikative-Routineformeln-in-Zeitungskommentaren.pdf](https://www.researchgate.net/profile/Hartmut-Lenk/publication/343135442/Kommunikative_Routineformeln_in_Zeitungskommentaren/links/5f183f9e45851515ef3e5909/Kommunikative-Routineformeln-in-Zeitungskommentaren.pdf). Преземено на 22 октомври 2021 г.

Schatz, Sandra: *Routineformeln*

<http://wolfgang-schindler.userweb.mwn.de/skripte/routineformeln.pdf>

Преземено на 12 декември 2021 г.

Wieben, Katharina: *Eine Analyse der Begrüßungsformeln bei deutschen und spanischen*

*YouTuber*innen*. 2020. Преземено на 22 декември 2021 г.

<https://journals.sub.uni-hamburg.de/apropos/article/view/1524>

Routineformeln (Beispielsprache Deutsch), http://www.iphras.eu/pdfs/for_teachers/routineformeln_a2-b2_aufgabenmuster.pdf

Преземено на 22 декември 2021 г.

